

169

D E K R E T

z dnia 18 lipca 1945 r.

Kodeks postępowania niespornego.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

KSIĘGA I.

Część ogólna.

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Sądy powszechne rozpoznają w drodze postępowania niespornego tylko te sprawy, które z mocy niniejszego kodeksu i innych ustaw w tej drodze winny być rozpoznawane.

Art. 2. § 1. Sąd wszczyna postępowanie na wniosek osoby zainteresowanej, a w przypadkach w ustawie wskazanych również na wniosek właściwej władzy lub z urzędu.

§ 2. Każda władza dowiedziawszy się o zdarzeniu, które jest podstawą wszczęcia postępowania z urzędu, ma obowiązek zawiadomić o tym sąd.

Art. 3. § 1. Jeżeli sprawa nie należy do postępowania niespornego, sąd odrzuci wniosek o wszczęcie tego postępowania.

§ 2. W każdym stanie sprawy sąd umorzy postępowanie, jeżeli sprawa do postępowania niespornego nie należy.

Art. 4. W przypadkach nieunormowanych w kodeksie niniejszym lub w przepisach szczególnych stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 5. Przepisy o postępowaniu niespornym stosuje się także do cudzoziemców, o ile umowa międzynarodowa lub ustawa nie stanowią inaczej.

Rozdział II.

Właściwość sądu i wyłączenie sędziego.

Art. 6. Sprawy należące do postępowania niespornego rozpoznają sądy grodzkie, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 7. Jeżeli właściwość miejscowa sądu nie jest inaczej oznaczona w ustawie, to w przypadku, gdy postępowanie ma być wszczęte z urzędu, właściwym będzie sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie, będące podstawą wszczęcia postępowania, w przypadku zaś, gdy postępowanie ma być wszczęte na wniosek władzy lub osoby zainteresowanej, właściwym będzie

sąd miejsca siedziby władzy lub sąd miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej, a gdyby osoba ta nie miała miejsca zamieszkania w Polsce — sąd miejsca jej pobytu w Polsce. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd, w którego okręgu ma siedzibę Sąd Najwyższy.

Art. 8. § 1. Jeżeli według przepisów ustawy uzasadniona jest właściwość miejscowa kilku sądów albo jeżeli nie da się stwierdzić, który z kilku sądów jest właściwy, każdy z tych sądów może przyjąć sprawę do rozpoznania.

§ 2. Jeżeli sprawa została wszczęta w kilku właściwych sądach, właściwym do ukończenia postępowania będzie sąd, w którym wcześniej wszczęto postępowanie. W innych sądach postępowanie będzie umorzone.

Art. 9. § 1. W przypadku, gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody wykonać swego obowiązku lub gdy wymagają tego względy celowości, sąd bezpośrednio nad nim położony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części.

§ 2. Wyznaczenie następuje z urzędu albo na przedstawienie sądu właściwego, albo na wniosek właściwej władzy lub osoby zainteresowanej, po wysłuchaniu w razie potrzeby innych osób zainteresowanych.

§ 3. Od wyznaczenia sądu nie ma środka odwoławczego.

Art. 10. Umowa o poddanie sprawy sądowi według ustawy niewłaściwemu jest niedopuszczalna.

Art. 11. § 1. W każdym stanie sprawy sąd z urzędu bierze pod rozwagę swoją właściwość rzeczową i miejscową. Sąd nie może orzec swojej niewłaściwości, jeżeli w toku postępowania stał się właściwym.

§ 2. Jeżeli sąd uzna swoją niewłaściwość w sprawie, która została lub mogłaby być wszczęta z urzędu, przekaze ją sądowi właściwemu. W innych wszczętych sprawach przekazanie następuje tylko na żądanie wnioskodawcy; jeżeli żądania nie zgłoszono, sąd, uznając swoją niewłaściwość, odrzuca wniosek. Jeżeli odrzucony wniosek zostanie zgłoszony do sądu właściwego w ciągu tygodnia od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu, skutki poprzedniego zgłoszenia pozostają w mocy.

§ 3. Czynności dokonane w postępowaniu przed sądem niewłaściwym mogą być uwzględnione w dalszym postępowaniu.

Art. 12. W razie wyłączenia sędziego dokonane przez niego czynności mogą być przez sąd uwzględnione w dalszym postępowaniu. Na żądanie jednak zgłoszone przez wszystkich uczestników sprawy czynności te będą powtórzone.

Rozdział III.

Postępowanie.

Art. 13. § 1. Każdy, czyich praw dotyka wynik postępowania, jest zainteresowany w sprawie. Ma on prawo wziąć udział w sprawie w każdym jej stanie. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem jak zgłaszający wniosek o wszczęcie postępowania.

§ 2. Jeżeli się ujawni, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do wzięcia udziału w sprawie. W razie potrzeby przewodniczący wyznaczy kuratora do zastępowania zainteresowanego, którego miejsce pobytu jest nieznane.

§ 3. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej może wziąć udział w obronie interesu publicznego w każdej sprawie i wówczas staje się uczestnikiem.

Art. 14. Zdolność do działania w postępowaniu niespornym ma każdy, kto ma zdolność procesową, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

Art. 15. § 1. W postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji zastępstwo przez adwokatów nie obowiązuje.

§ 2. Pełnomocnikami mogą być osoby mające zdolność do działania. Nie będzie dopuszczony pełnomocnik, który trudni się zawodowo zastępstwem, nie należąc do adwokatury.

Art. 16. Wniosek o wszczęcie postępowania powinien zawierać: imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania zgłaszającego wniosek i innych zainteresowanych, dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie uzasadniających je okoliczności faktycznych, a nadto w sprawach o roszczenia majątkowe — oznaczenie wartości przedmiotu roszczenia. Może również zawierać żądanie wydania zarządzeń tymczasowych.

Art. 17. Sąd z urzędu bada, czy wniosek jest zgłoszony przez osobę uprawnioną.

Art. 18. Odpisy pism doręcza się tylko tym uczestnikom, których one dotyczą.

Art. 19. Na skutek zarządzenia sądu usunięcie braków formalnych i sprostowanie lub uzupełnienie pism, wnoszonych w postępowaniu niespornym, może nastąpić na posiedzeniu, wyznaczonym do rozpoznania sprawy.

Art. 20. § 1. Można cofnąć wniosek o wszczęcie postępowania, jeżeli sprawa nie należy do tych, które mogą być wszczęte z urzędu.

§ 2. Po rozpoczęciu posiedzenia lub rozprawy albo po złożeniu przez któregokolwiek z uczestników oświadczenia na piśmie cofnięcie wniosku jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy inni uczestnicy nie sprzeciwili się temu w terminie wyznaczonym przez sąd.

Art. 21. Uгода może być zawarta tylko co do roszczeń majątkowych objętych postępowaniem.

Art. 22. Roszczenie majątkowe, będące przedmiotem sprawy, która należy do postępowania niespornego, osoby zainteresowane mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

Art. 23. Na posiedzeniu sądowym mogą być obecni wszyscy uczestnicy. Inne osoby nie mają wstępu na salę posiedzeń, o ile ustawa inaczej nie stanowi. Każdy jednak uczestnik może zażądać, aby była obecna wskazana przez niego osoba zaufania.

Art. 24. Sąd zawiadamia o terminie posiedzenia uczestników sprawy i osoby zainteresowane, których udział uważa za potrzebny. Nieprzybycie zawiadomionych nie tamuje rozpoznania sprawy.

Art. 25. § 1. Rozprawa przed sądem odbywa się w przypadkach, wskazanych w ustawie. W innych przypadkach od uznania sądu zależy wyznaczenie rozprawy. Jeżeli rozprawy nie wyznaczono, sąd przed rozstrzygnięciem może wysłuchać uczestników sprawy i osoby zainteresowane.

§ 2. Sąd winien uwzględnić również oświadczenia uczestników i osób zainteresowanych, złożone na piśmie.

Art. 26. § 1. Dla wyjaśnienia okoliczności sprawy sąd z urzędu zarządza przeprowadzenie dowodów. Mogą być przeprowadzone nawet te dowody, którym uczestnicy się sprzeciwili. W razie potrzeby sąd może również zarządzić odpowiednie dochodzenie.

§ 2. Władze, urzędy, osoby zaufania publicznego oraz instytucje prawa publicznego obowiązane są dostarczyć potrzebnych informacji na żądanie sądu.

Art. 27. § 1. Świadkowie składają zeznania bez przysięgi, lecz sąd stosownie do okoliczności może ich przesłuchać pod przysięgą. Przesłuchanie pod przysięgą może być zarządzone, chociażby uczestnicy zwolnili świadków od przysięgi.

§ 2. Sąd może stosownie do okoliczności zarządzić przesłuchanie świadków w nieobecności uczestników.

§ 3. Sąd może również, o ile ustawa inaczej nie stanowi, zażądać od osób postronnych złożenia na piśmie wyjaśnień co do okoliczności sprawy.

§ 4. Przepisy powyższe stosuje się także do biegłych.

Art. 28. Nie wymagają dowodu fakty przyznane w przewodzie sądowym przez wszystkich uczestników, jeżeli postępowanie dotyczy wyłącznie ich roszczeń majątkowych.

Art. 29. Zabezpieczenie dowodów dopuszczalne jest w sprawach, które mogą być wszczęte na wniosek.

Art. 30. Sąd umarza postępowanie, jeżeli stało się ono bezprzedmiotowe.

Art. 31. Orzeczenia sądu zapadają w formie postanowień.

Art. 32. § 1. Sąd pierwszej instancji uzasadnia na piśmie z urzędu postanowienia, od których służy środek odwoławczy.

§ 2. Postanowienia z uzasadnieniem doręcza się z urzędu wszystkim uczestnikom, chyba że uczestnik obecny na posiedzeniu zrzekł się doręczenia.

§ 3. Postanowienie, od którego nie służy środek odwoławczy, będzie uzasadnione na piśmie, jeżeli zażąda tego uczestnik w ciągu dwóch tygodni od daty ogłoszenia sentencji albo od daty doręczenia, jeżeli ogłoszenia nie było.

Art. 33. § 1. Prawomocne postanowienie, ustalające istnienie stosunku prawnego, nie może być uchylone, chyba że w szczególnych przypadkach ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Prawomocne postanowienie, oddalające wniosek lub ustalające nieistnienie stosunku prawnego, sąd może zmienić wskutek zmiany okoliczności sprawy.

Art. 34. § 1. Na postanowienie kończące postępowanie służy zażalenie. Na postanowienie przedstanowcze służy zażalenie jedynie w przypadkach przewidzianych w ustawie.

§ 2. Zażalenie należy wnieść w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia postanowienia. Jeżeli się postanowienia nie doręcza, bieg terminu rozpoczyna się od ogłoszenia.

Art. 35. Na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie służy skarga kasacyjna.

Art. 36. Postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie oraz postanowienia Sądu Najwyższego powinny być uzasadnione na piśmie i doręczone uczestnikom z urzędu.

Art. 37. Jeżeli zażalenie lub skarga kasacyjna zarzuca nieważność postępowania, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może je uchylić i sprawę rozpoznać ponownie.

Art. 38. Akta sprawy dostępne są dla uczestników postępowania oraz, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi, dla każdego, kto potrzebę

przejrzenia dostatecznie w sekretariacie sądu usprawiedliwi. Osoby te mogą sporządzać i otrzymywać z akt odpisy i wyciągi.

Rozdział IV.

Koszty.

Art. 39. § 1. Koszty postępowania nie-spornego ponosi ten, na czyj wniosek postępowanie było wszczęte lub dokonane były poszczególne czynności sądowe.

§ 2. W postępowaniu wszczętym z urzędu każdy z uczestników ponosi koszty, połączone z jego działaniem lub z czynnościami, podjętymi w jego interesie.

§ 3. Jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd rozłoży między nimi obowiązek poniesienia kosztów.

Rozdział V.

Wykonanie.

Art. 40. § 1. Postanowienie sądu staje się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Sąd stosownie do okoliczności może wstrzymać wykonanie postanowienia natychmiast wykonalnego.

§ 3. Orzeczenie o obowiązku zwrotu kosztów ulega wykonaniu dopiero po uprawomocnieniu się, chociażby zawarte było w postanowieniu natychmiast wykonalnym.

Art. 41. Postanowienia wydane w sprawie, która może być wszczęta z urzędu, podlegają wykonaniu z urzędu, o ile ustawa nie stanowi inaczej; inne postanowienia oraz ugody wykonują się tylko na wniosek uczestników.

Art. 42. Na podstawie prawomocnych postanowień sądu dokonane będą odpowiednie wpisy w księgach hipotecznych i rejestrach.

Rozdział VI.

Stosunek do postępowania spornego.

Art. 43. Nie można żądać w drodze postępowania spornego zmiany stosunku prawnego, ustalonego w postępowaniu niespornym, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 44. Ten, kto w postępowaniu niespornym nie uczestniczył, może swych praw dochodzić w drodze postępowania spornego, jeżeli zostały one naruszone postanowieniem.

Rozdział VII.

Przepisy wprowadzające.

Art. 45. Z dniem wejścia w życie kodeksu postępowania niespornego tracą moc dotychczasowe przepisy ogólne o postępowaniu niespor-

nym (incydentalnym) przed sądami powszechnymi. W szczególności tracą moc przepisy, wymienione w artykułach następnych, wraz ze wszystkimi późniejszymi ich zmianami i uzupełnieniami.

Art. 46. Uchyla się:

1) §§ 1—19 patentu cesarskiego z dnia 9 sierpnia 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych (Dz. u. p. austr. Nr 208),

2) §§ 1—34 ustawy z dnia 17 maja 1898 r. o sprawach sądownictwa niespornego w brzmieniu, obwieszczenia z dnia 20 maja 1898 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 339 i 771),

3) §§ 1—18 ustawy z dnia 21 września 1899 r. o sądownictwie niespornym (Zb. u. prusk., str. 249).

Art. 47. W przepisach wprowadzających kodeks postępowania cywilnego wprowadza się zmiany następujące:

1) art. XVII § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) art. 29 lit. f) w sprawach o upoważnienie kobiet zamężnych“;

2) art. XVII § 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) art. 202, o ile dotyczy skargi na uchwały rad rodzinnych“;

3) w art. XVII § 1 skreśla się punkt 5;

4) art. XXV otrzymuje brzmienie:

„Art. XXV. Z ustaw ogólnych normujących właściwość sądu i postępowanie w spornych sprawach cywilnych pozostają w mocy następujące przepisy:

1) z ustawy zaprowadzającej normę jurysdykcyjną z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 110) art. XVI, XVII i XVIII;

2) z normy jurysdykcyjnej z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 111) przepisy §§ 7 ust. 3 i 105—119;

3) z ustawy zaprowadzającej procedurę cywilną z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 112) art. XLII o przysiędce wyjawienia;

4) z procedury cywilnej z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 113) § 317“.

Art. 48. Ilekroć obowiązujące przepisy prawa powołują się na postępowanie niesporne (incydentalne), należy zamiast dotychczasowych przepisów o postępowaniu niespornym (incydentalnym) stosować przepisy niniejszego kodeksu.

Rozdział VIII.

Przepisy przejściowe.

Art. 49. § 1. Postępowanie w sprawach, wszczętych przed wejściem w życie księgi I ko-

deksu postępowania niespornego, toczyć się będzie aż do prawomocnego ukończenia według dotychczasowych przepisów.

§ 2. Jeżeli jedno i to samo postępowanie składa się z kilku samodzielnych części, przepisy księgi I kodeksu postępowania niespornego stosuje się do tej części postępowania, która wszczęta została dopiero po wejściu w życie tego kodeksu.

§ 3. O wszczęciu sprawy decyduje dzień, w którym wpłynął do sądu wniosek rozpoczynający postępowanie albo w którym podjęto jakąkolwiek czynność sądową, jeżeli postępowanie wszczyna się z urzędu.

Art. 50. Sprawy, w których w pierwszej instancji nastąpiło zawieszenie postępowania, w razie ich podjęcia po wejściu w życie kodeksu postępowania niespornego, prowadzi się nadal według przepisów tegoż kodeksu z uwzględnieniem już dokonanych czynności i zebranego materiału.

Art. 51. W sprawach wszczętych przed wejściem w życie kodeksu postępowania niespornego w sądzie, według dotychczasowych przepisów niewłaściwym, postępowanie toczyć się będzie nadal przed tym sądem, jeżeli jest on właściwy według kodeksu postępowania niespornego.

Art. 52. W sprawach rozstrzygniętych według dotychczasowych przepisów wznowienie postępowania, wszczęte po wejściu w życie kodeksu postępowania niespornego, prowadzi się według przepisów tegoż kodeksu.

Art. 53. Na obszarach, na których nie są zorganizowane dotąd wojewódzkie oddziały Prokuraturii Generalnej, w obronie interesu publicznego działa prokurator.

Rozdział IX.

Przepisy końcowe.

Art. 54. Wykonanie kodeksu postępowania niespornego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 55. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Sprawiedliwości:

Henryk Świątkowski